

Aan: NEN Normcommissie Geurmetingen
t.a.v. dhr.
Postbus 5059
2600 GB DELFT

Onderwerp: meetprotocol NTA9065, recente ontwikkelingen geurhinder en veehouderij
Mijn kenmerk: T043/NTA9065

Den Haag, 19 november 2020

Geachte heer _____,

Naar aanleiding van de eerder dit jaar uitgebrachte publieksversie van een herziene NTA9065 (Meten en rekenen geur) vestig ik uw aandacht op recente ontwikkelingen, die van belang zijn voor de meetpraktijk van geur. U wordt verzocht deze brief te betrekken bij het komende werk van de Normcommissie Geurmetingen.

Ik noem u eerst kort mijn achtergrond.

Sinds ruim twintig jaar voer ik een omgevingsrecht-praktijk m.b.t. vergunningbesluitvorming over veehouderijbedrijven. Mijn opdrachtgevers zijn hoofdzakelijk omwonenden van veehouderij die opkomen tegen grootschalige bedrijfsuitbreidingen in hun directe woonomgeving. Vrees voor stankhinder is daarbij vrijwel altijd een hoofdthema. Namens omwonenden is door mijn kantoor in de afgelopen 20 jaar in meerdere honderden rechtszaken opgetreden. De beoordelingspraktijk van stankhinder in verband met veehouderij (Wet geurhinder en veehouderij, V-Stacks enz) is mij zeer goed bekend.

Ik veronderstel u bekend met het combi luchtwater-debacle, en het gepubliceerde rapport van de commissie Biesheuvel 'Geur Bekennen'. In dat rapport zijn harde noten gekraakt over de meer dan gebrekkige bescherming die de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) aan omwonenden van veehouderijbedrijven biedt.

Uiteraard betreft dit beleid en wet- en regelgeving wat niet tot het werkterrein van de normcommissie behoort. Toch moet het worden genoemd omdat de commissie Biesheuvel constatering maakt die direct raakt aan werkwijze van geurmeten en -rekenen.

Ik veronderstel u ook bekend met het gegeven dat de Wgv een lokaal 'beschermingsniveau' van 35 Ou/m³ mogelijk maakt indien een gemeentebestuur daartoe zou willen besluiten. En dat een dergelijk beschermingsniveau in de praktijk neerkomt op de opheffing van bescherming van omwonenden tegen geurhinder van veehouderij. Immers, door de GGD wordt een stankbelasting van 35 Ou/m³ op een stankgevoelig object gekwalificeerd als een '*extreem slecht*' leefklimaat. Onder meer deze regeling in de Wgv roept klemmende vragen op over de opzet en milieuwetenschappelijke onderbouwing van die wet. Natuurlijk geldt ook hier dat dit primair beleid betreft en niet een thema voor uw commissie.

Bovengenoemde twee opmerkingen zijn dan ook niet de aanleiding voor dit schrijven.

De twee punten maken duidelijk dat in de geurbeoordeling van veehouderij belangrijke ontwikkelingen gaande zijn.

Reden voor deze brief is om de aandacht van uw commissie te vestigen op belangrijke recente ontwikkelingen in de jurisprudentie van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Die ontwikkelingen zullen met zekerheid van groot belang kunnen zijn voor de geur-meetpraktijk en de daarvoor geldende NEN-protocollen.

Het zal de commissie bekend zijn dat het combi luchtwasser-debacle op veel locaties zeer zorgwekkende milieusituaties heeft doen ontstaan.

Een concreet voorbeeld is een bedrijfslocatie te Grubbenvorst (Horst aan de Maas) waar eind 2019 de grootste varkensstal van Nederland is opgericht met 20.000 mestvarkenplaatsen.

Dit bedrijf is geheel uitgerust met combi luchtwassers waarbij oorspronkelijk werd uitgegaan van een emissiereductieclaim van 85%. Echter, zoals bekend is de emissiereductiefactor door de verantwoordelijke staatssecretaris bijgesteld moeten worden naar een meer realistisch reductiepercentage van 45%.

Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met een restemissie van 55% in plaats van de eerder veronderstelde 15%. Een ingrijpend verschil, en daarbij druk ik mij eufemistisch uit.

Rond de Grubbenvorster varkensstal moet op basis van de reductiefactor van 45% met de wettelijk voorgeschreven V-Stacks rekenprogramma bij meerdere woningen een ongekend ernstige stankoverlast worden vastgesteld, met waarden tot ca. 50 Ou/m³ bij omliggende woonhuizen. Indien bekend is dat 35 Ou/m³ moet worden aangemerkt als een extreem slechte woonkwaliteit dan behoeft het weinig voorstellingsvermogen om een stankbelastingwaarde van 50 Ou/m³ als zeer ernstig te duiden.

De zaak Grubbenvorst is geen incident.

In Zeeland, gemeente Landerd is thans eveneens een megastal voor mestvarkens in oprichting, waarbij rekening moet worden gehouden met een stankbelasting tot 35 Ou/m³ bij omliggende woningen.

Mij zijn nog meer voorbeelden bekend.

In Nederland zijn meer dan 1.000 combi luchtwassers geplaatst. Uiteraard veroorzaken die niet allemaal een urgente geur-knellsituatie. Dit is natuurlijk onder meer afhankelijk van de omvang van het betrokken bedrijf en de afstand tot nabij gelegen woningen. Feit is dat vele omwonenden - volledig buiten hun eigen toedoen - in een onaanvaardbaar overbelaste situatie terecht zijn gekomen.

Hiermee kom ik bij het punt die voor uw commissie van belang is. In de vergunningbesluiten voor veehouderij worden tot op heden geen controlemeetverplichting voorschreven van de werkelijk optredende stankemissies. Kortom, de werkelijk optredende bedrijfsemisies blijven onbekend. In de vergunningprocedure wordt enkel een prognoseberekening middels het rekenprogramma V-Stacks gemaakt van de vermoede stankbelasting voordat het bedrijf. De aan een specifieke stalsystemen toegekende emissiereductiepercentages worden niet gecontroleerd op feitelijke werking op bedrijfsniveau. Dit verklaart ook waarom het ca. 10 jaar heeft moeten duren voordat ernst en omvang van het combi luchtwasser-debacle aan het licht kwam.

In vervolg op het combi luchtwasser debacle zijn door omwonenden rechtszaken gevoerd.

Voorlopige uitkomst van die rechtszaken is dat de bestuursrechter het bevoegde gezag minimaal bindt aan de opdracht middels meetverplichtingen inzicht te verkrijgen in de werkelijk optredende stankemissies en stankbelasting bij geurgevoelige objecten. U wordt genoemd de Afdelingsuitspraken ABRS 15 januari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:108 (Horst aan de Maas) en ABRS van 15 juli 2020, ECLI:NL:RVS: 2020:1658 (Sint Anthonis).

In de zaak te Grubbenvorst, gem. Horst aan de Maas is sprake van een vergunningbesluit met de ondeugdelijke combi-luchtwassers. In die zaak heeft GS van Limburg aanvullende voorschriften opgelegd aan de vergunninghouder strekkend tot - kort gezegd - een stankemissiemeetplicht en een inspanningsverplichting om een emissiereductieplicht van 85 % te realiseren.

De Raad van State heeft die voorschriften in stand gelaten. Dit is voor het eerst dat een veehouderij aan een stankmeetplicht wordt gebonden.

In soortgelijke zin de uitspraak over B&W van Sint Anthonis. Ook in die zaak hint de Raad van State op de noodzaak van extra maatregelen. Een meetplicht is dan een eerste noodzakelijke stap. Immers, zo lang de ernst van de stankhinder door een overlastgevend bedrijf onbekend is ontbreekt een grondslag voor vervolgoptreden. Het bevoegd gezag zal eerst de ernst van de milieusituatie moeten vaststellen.

Op korter termijn zullen de rechtbanken in Oost Brabant en Gelderland soortgelijke uitspraken doen. Kortom, het lijkt onvermijdelijk dat in de komende jaren meer structureel gemeten zal moeten gaan worden op veehouderijbedrijfsniveau. Daartoe moet dan wel een goed ontwikkeld meetprotocol beschikbaar zijn die milieuwetenschappelijk betrouwbare uitkomsten levert.

Het onderwerp van de meting bepaalt welke eisen aan het meetprotocol moeten worden gesteld. De opdracht om vast te stellen of een specifiek emissiereductierendement wordt gerealiseerd is een wezenlijk andere opdracht dan het meten van de werkelijk optredende emissies, ongeacht de werking van een emissiereducerende techniek. Indien enkel de doelmatigheid van een reductietechniek dient te worden onderzocht - bijvoorbeeld als het om luchtwastechniek in de veehouderij gaat - dan geldt als voorwaarde dat eerst de ongefilterde bronemissie zal moeten worden vastgesteld. Niet elk mestvarken geeft een gelijke stankemissie. De emissie per dier is immers onder meer afhankelijk van het geboden veevoer.

Een cruciaal punt in het meetprotocol is in de eerste plaats de onzekerheidsmarge. En, in verband daarmee het aantal minimaal te eisen deelmetingen. De onzekerheidsmarge houdt direct verband met de geclaimde emissiereductie. Een reductieclaim van 30 % doet een ander aantal deelmetingen eisen dan een reductieclaim van 85 % om een betrouwbare uitkomst te bieden.

Een tweede cruciaal punt voor het meetprotocol is het (kunnen) vaststellen van het risico op andere dan de reguliere bedrijfsemissie. Kortom, de storingsfactor van de luchtreiniging in kwestie. De omvang van dat risico, zo heeft het WUR-onderzoek naar de prestaties van luchtwassers ook laten zien, is van grote invloed op de hoogte van de geurbelasting die omwonenden van veehouderijen in de praktijk ondervinden.

In de komende jaren zal waarschijnlijk een grote toename van het aantal praktijkgeurmetingen bij veehouderij te zien geven. Het huidige NEN meetprotocol is daar onvoldoende op toegesneden. U wordt gevraagd om initiatief om de betrouwbaarheid van geurmetingen in geval van de veehouderijen op basis van het NEN beter geborgd te krijgen.

Ik verklaar mij beschikbaar voor een toelichting op de knelpunten in de beoordelingspraktijk van geurhinder in de veehouderij. Ook voor andere vragen ben ik beschikbaar.

Graag uw bericht van goede ontvangst van deze brief,
met vriendelijke groet,

Mr. Valentijn Wösten